

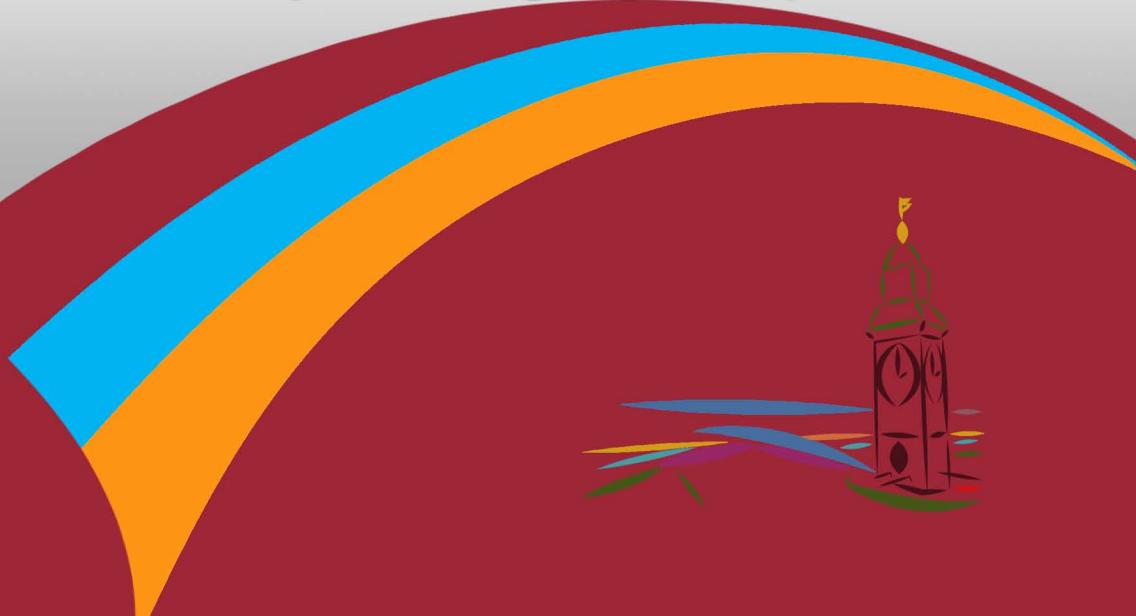

OPENS
2019
OMLAĐINSKA
PRIESTONICA
EVROPE
NOVI SAD

INFORMATIVNI VODIČ

 CRVENA LINIJA

P R E M A R A Z L I Č I T O S T I

Autori:

Danijela Milinkov

Centar za socijalni rad Grada Novog Sada

Mirjana Trninić

Centar za socijalni rad Grada Novog Sada

Aleksandra Birta Ilić

Centar za socijalni rad Grada Novog Sada

Dizajn i grafička priprema:

Dejan Babin

db DESIGN, studio za projektovanje i dizajn, Novi Sad

Štampa:

ALEKSOV, grafička radionica

Tiraž:

800 primeraka

UVOD

Vodič „Prema različitosti“ razvijen je tako da se koristi kao sredstvo za borbu protiv diskriminacije, posebno među mladima, sa ciljem izgradnje društvene jednakosti i stvaranja tolerantnijeg okruženja među mladima.

Vodič je namenjen mladima od 14 do 20 godina, studentima, kao i vaspitačima, nastavnicima i savetnicima koji se bave mladima u okviru škola i drugih institucija, kako bi se informisali i mogli reagovati na diskriminaciju, homofobiju, nasilje i druge negativne pojave i adresirati ih na profesionalan način.

Vodič „Prema različitosti“, koji objedinjuje znanje i iskustvo mnogih stručnjaka, jeste alat koji će pomoći mladima da jasnije shvate ključne tačke koje čine strah od "drugog", i pomognu im da spreče ili reaguju na diskriminaciju. Diskriminacija zasnovana na rasi, seksualnoj orientaciji, zdravstvenom statusu ili kulturi dele sličnu osnovu - strah od "drugog" - tj. sve što izgleda "čudno". Osnovni deo ovog procesa je, naravno, da mladi, kao i odrasli uključeni u njega budu voljni da razmišljaju o sopstvenim stavovima.

Poštovanje različitosti uključuje razumevanje i vrednovanje perspektiva, ponašanja i potreba ljudi iz svih okolnosti. Rodne, etničke, verske i kulturne razlike, kao i one zasnovane na seksualnoj orientaciji i "drugačijim sposobnostima" su poput šarenih pločica mozaika, koji se različito uređuju u bilo kom ljudskom biću, čineći tako jedinstveni identitet svake osobe. Kako društvo postaje sve raznolikije, mladi bivaju izloženi ljudima iz različitih sredina, sticanju različitih prijateljstava, a poštujući stavove i pozadine ljudi, pružiće vrednu pouku u toleranciji i izgradnji svoje ličnosti.

Vodič koji je pred vama, nastao je u okviru istoimenog projekta „Prema različitosti“ koji realizuje udruženje Crvena linija i rezultat je ostvarene saradnje sa „Lokalnom mrežom za prevenciju diskriminacije i podrške LGBT osoba“ kojom koordinira Grad Novi Sad. Potpisnike Memoranduma „Lokalna mreža za prevenciju diskriminacije i podrške LGBT osoba“ čine institucije sa teritorije Grada Novog Sada i tri organizacije civilnog društva: Grad Novi Sad, Gradska uprava za sport i omladinu, Osnovno javno tužilaštvo u Novom Sadu, Više javno tužilaštvo u Novom Sadu, Nacionalna služba za zapošljavanje-filiala za Grad Novi Sad, Centar za socijalni rad Grada Novog Sada, Policijska uprava Novi Sad, Pokrajinski zavod za socijalnu zaštitu, Zavod za zdravstvenu zaštitu studenata Novi Sad, Zaštitnik građana Grada Novog Sada, Grupa za podršku mladim LGB osobama Izađi, Novosadski humanitarni centar i Udruženje Crvena linija.

Goran Kljajić
Udruženje Crvena linija

PRIČANJE PRIČE

Priče igraju važnu ulogu u našim životima. Od ranog detinjstva, svi smouživali u pričama ili bajkama. U dramama, u filmovima, u novinama ... skoro svuda, priče se govore o životima ljudi, srećama i negativnim stvarima koje se doživljavaju. Čitajući priče, imamo bolje razumevanje određenih pojmovaca, podsticaj na razmišljanje o našim stavovima istvaranje jasnije slike o aspektima ljudskog života. Iz tog razloga smo želeli da ovaj vodič učinimo zanimljivim i jasnijim za čitanje, razumevanje.

Nadamo se da smo uspeli u tome :)

ПРИЧА О ДОСАДИ

Ili priča o travi. Ja sam trava, zelena, lepa i večno mlada. Živim u državi trave. Imam dobro društvo i svi su trava. Dobro se slažemo, jer smo isti, isto izgledamo i isto mislimo. Iste stvari volimo, iste stvari nas smaraju, ne plašimo se nikog jer smo većina. Bilo je tu cveća, ptica, životinja i svakoga još, ali nam se nisu svidjali (različiti su od nas), a neki su nas i plašili (neće da budu isti kao mi), te smo odlučili da nam ne trebaju, da su višak, prvo smo ih ignorisali a onda i oterali. Proterali smo brda i planine, šta će nam. Šta će nam i vrelo sunce i kišni oblaci. Uuuu, sada smo svi samo trava i baš je kul!

I tako, neko vreme baš je bilo idilično, ali...

Uh, pa sve je trava, koja dosada! Smorena sam.. Vidi, pa nisam više ni tako zelena! Požutela sam..uh.. Osećam se i umorno..nekako tužno. Nema sunca.. nema kiše..žedna sam! Nema zvukova životinja i drugih boja. Sve je sada samo žuta trava.

1

Dajte mi sunce, kišu, pčele i cvet! Sada shvatam da mi trebaju da rastem, da se radujem i dugo živim.

ŠTA JE IDENTITET?

ILI PRIČA O DVA MARKA

Ja sam Marko P.	(1)	Ja sam Marko S.
Ja sam muškarac.	(2)	Ja sam muškarac.
Ja sam učenik elektro škole.	(3)	Ja sam učenik gimnazije.
Ja sam i Maki.	(4)	Ja sam i Marček.
Ja sam sin od ...	(5)	Ja sam sin od ...
Ja sam brat.	(6)	Ja sam brat.
Ja sam košarkaš.	(7)	Ja sam fudbaler.

I tako u nedogled, jer je identitet više slojan, mi nismo samo jedno, mi smo mnogo toga! Zašto priča o dva Marka, kada su tako slični?

Ja sam strejt.	(8)	Ja sam gej.
Zbog čega voliš / ne voliš Marka P. i Marka S. ?		

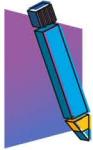
SLIČNOSTI I RAZLIKE

U sličnostima se prepoznajemo, razlike nas plaše. Zašto? Kako smo naučili da je ono što je različito od nas manje važno, čudno, pa čak i loše i da nas ugrožava? Zašto su nam bitnije razlike od sličnosti?

Marko P. je sličan većini svojih vršnjaka. Marko S. je takođe mladić sličan većini svojih vršnjaka (od 1 do 7), ali i.....Da li je ALI tako važno i bitno, da oba Marka svedemo samo na 8? Može biti i ne mora (pazi sada, zavisi samo od tebe). Da od tebe, ti biraš, ti gradiš svoja uverenja, ti ne kopiraš samo vrednosti društva, ti si plej, ti si lider/ka koji/a misli i odlučuje. Na tebi je.

Ne, nisi ti samo deo većine, ti si svoj/a, misli o tome!

DISKRIMINACIJA

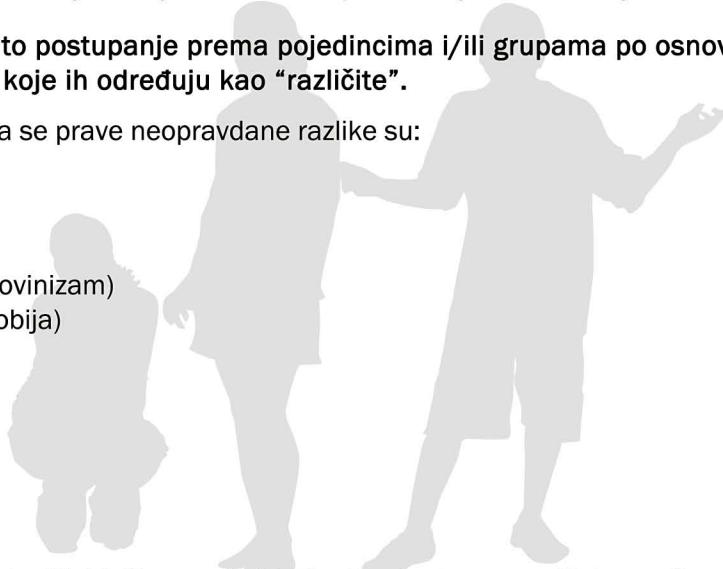
Kada pričamo o sličnosti i razlikama nužno dolazimo do veoma važnog pojma a to je diskriminacija.
Šta je to?

Diskriminacija u najširem smislu predstavlja razlikovanje.

Može se označiti i kao različito postupanje prema pojedincima i/ili grupama po osnovu stvarnih ili samo prepostavljenih karakteristika koje ih određuju kao "različite".

Najčešće karakteristike po kojima se prave neopravdane razlike su:

- **pol** (seksizam)
- **rasa** (rasizam)
- **vera** (religijski fanatizam)
- **etnička pripadnost** (nacional-šovinizam)
- **seksualna orientacija** (homofobija)
- **invalidnost**
- **rad i zapošljavanje**
- **starost**
- **izgled**
- **ekonomski status**
- **mesto stanovanja**

Znači, sve ono što čini naš identitet i što nas čini jedinstvenim i neponovljivim može postati razlog da nas diskrimišu tj. isključe. Pa čak i kada drugi samo misle da imamo neku karakteristiku, mogu da nas diskriminišu. To nije u redu!

**Diskriminacija može da se dešava pred svima, da je jasna i očigledna
ili da bude u prikrivenom obliku.**

Ponašanja koje druge neopravdano stavlju u nepovoljan položaj su:

- isključivanje

(npr. prodavačica zabrani odraslon bračnom paru Roma da udju u prodavnici jer veruje da su svi Romi lopovi; drugarica nije pozvana na proslavu rođendana zato što je osoba sa posebnim potrebama; dominantna grupa u razredu isključi sa viber-grupe drugaricu jer su čuli da je imala seksualni odnos sa svojim dečkom; blokiranje na fejsu druga jer je navijač suparničkom fudbalskog kluba; onemogućen upis u srednju školu zato je učenik HIV-pozitivan ..)

- ograničavanje

(npr. beskućniku dozvoljeno kretanje u tržnom centru samo do određenih radnji i to blizu ulaza; dnevna štampa samo na jeziku većinske nacionalne zajednice ...)

- propuštanje

(npr. na ulazu u školu nije napravljen adekvatan prilaz za osobe sa invaliditetom niti prilagođen toalet; čest primer je postavljanje ponižavajućih slika na socijalnim mrežama bez dozvole lica na slici dok njihovi "followers"-i lajkuju slike umesto da prijave diskriminaciju i nasilje)

- davanje prvenstva

(npr. razredna nije pozvala nekog učenika da odgovara jer je njegov otac uticajan čovek; na oglasu za posao prodavca se zapošljava isključivo osoba do 25 godina, atraktivnog izgleda i plave boje kose; obezbeđene ekskluzivnog kluba propušta samo "gradske face" i prijatelje vlasnika kluba)

Shodno prethodno opisanim ponašanjima postoje još neki oblici diskriminacije:

1. povreda načela jednakih prava i obaveza

(npr. svi imaju pravo da konkurišu za stipendiju koledža u SAD-u , ali se po dobijanju stipendije od studenta očekuje da plati avionsku kartu i druge troškove dok se ne okonča papirologija što u startu diskriminiše sve one studente čiji roditelji žive od "minimalca")

2. pozivanje na odgovornost

(svaki put kada trpimo posledice zbog pokušaja zaštite druge osobe od diskriminacije)
(npr. mladić je pretučen jer je na školskom odmoru branio drugaricu romske nacionalnosti od ponižavanja)

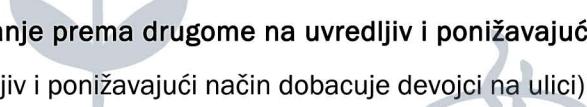
3. udruživanje radi vršenja diskriminacije

(npr. grupa drugarica je napravila fejsbuk stranicu kako bi ponižavali devojku iz komšiluka zato što se zabavlja sa bivšim dečkom jedne od njih)

4. govor mržnje

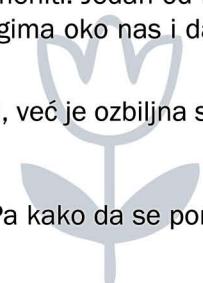
(npr. "Azilanti, marš iz Srbije", "Čuvajte decu da vam je Romi ne ukradu", "Bog je stvorio Adama i Evu, a ne Adama i Stevu.")

5. postupanje prema drugome na uvredljiv i ponižavajući način

(npr. mladić na uvredljiv i ponižavajući način dobacuje devojci na ulici)

Svi prethodno navedeni primeri diskriminacija imaju nešto što je zajedničko, a to je **kršenje našeg osnovnog ljudskog prava da budemo onakvi kakvi jesmo i da imamo svoje JA.**

Uverenja, osećanja i ponašanja kojima se diskriminišu drugi ljudi nisu urođeni.

Oni su naučeni nakon rođena, stečeni u društvenom okruženju, te se stoga mogu promeniti. Jedan od načina je da se informišemo (počni od ovog vodiča), upoznajemo sa razlicitostima u nama i drugima oko nas i da pazimo na sopstveno ponašanje.

Diskriminacija je loša i stoga se moramo boriti protiv nje. To nije samo priča, već je ozbiljna stvar. Ako počinimo diskriminaciju, snosićemo zakonske posledice. Jasna stvar!

U slučaju da vas je ova priča o diskriminaciji zbumila ili navela da se pitate: Pa kako da se ponašam, a da sam siguran/na da ne isključujem druge?

Praktična pomoć leži u zlatnom pravilu moralu:

"Čini drugima što želiš sebi."

ŠTA SU UVERENJA I VREDNOSTI

Uverenja su naše pretpostavke o nama samima, o drugima i o svetu oko nas. Uverenja usvajamo (učimo) od drugih (u porodici, od vršnjaka, u školi, u crkvi...) i ona postaju naše lične istine. Ako ih učimo i ako su naša, znači da postoje i drugačija uverenja, da ih možemo menjati.

Svako ima pravo da uči i da se predomisli.

Na osnovu uverenja mi stvaramo vrednosti. Postoje opšteprihvaćene vrednosti (mir, sloboda, pravo, jednakost...) i naše vrednosti (možemo ih menjati).

Oba Marka iz priče žive u uverenju da treba da imaju devojke. Obojica su iznenadjeni da mogu imati i momka. Marko S. je zbumen što misli o dečku, preispituje se, a Marko P. još ne zna šta da misli o tome što se Marku S. sviđaju momci a ne devojke kao njemu.

PRIČA MARKA P.

varijanta A / ili tamna strana medalje

Grrr..... Besan sam. Marko S. neka se sklanja od mene, ma neka beži od mene. On je gej, ma on je p....r, on je p....a. Svima ću reći ko je on. Videće on mene, zapamtiće me. A ja se sa njim družio i izlazio.....Joj, sada će svi misliti da sam i ja p.....a!

Ovde vidimo kako Marko P. veruje da drugi Marko ugrožava i ruši njegova uverenja, time njegov svet, njega samog. Marko P. ne zna kako da se nosi sa novinama, sa osećanjima, pa pribegava nasilju kao rešenju.

Ovde je reč o stereotipima i predrasudama.

PRIČA MARKA P.

varijanta B / ili svetla strana medalje

Uh, brinem se za mog druga Marčeka, a tako sam i ponosan što mi on veruje. Ja sam prvi kome se autovao.

(Autovanje je proces kojim spoznaješ sam sebe, svoju seksualnost, kao i čin razgovora kada to kažeš drugima). Brinem se zbog drugih koji misle loše o gejevima (imaju stereotipe i predrasude). Stalno pričaju viceve o njima, a nisu, baš nisu u pravu!

Pa on nikoga ne ugrožava, on je i dalje onaj isti, fer i dobar. Primetio sam da je nekad odsutan u mislima, možda i tužan. **Razgovaraču sa njim, a možda nam pomogne i naša razredna**, ona se baš trudi da nas razume.

Autovanje je proces i zahteva vreme, podršku i razumevanje.

U slučaju da nemaš osobu od poverenja (porodica, školski drugari, razredna, pedagog/psiholog škole..), da se osećaš loše i usamljeno i/ili da nisi siguran šta se dešava sa tobom, možeš se obratiti za pomoć na neki od kontakata iz ADRESARA članica Lokalne mreže za prevenciju diskriminacije i podrške LGBT osobama u Novom Sadu ili putem sledećih kontakata na telefon 060/3600 313 (od 9:00 do 15:00 časova) i E-mail-a lokalna.lgbt.mreza.ns@gmail.com , kako bi Vas savetovali i informisali.

Bitno je da znaš da nisi sam/a i da si ok.

STEREOTIPI I PREDRASUDE

Stereotipi i predrasude su uverenja o drugima, jednostavna, uprošćena, time su manje ili više pogrešna.

Stereotip je uverenje da neka grupa ima određenu osobinu npr. da su žene slabe a muškarci jaki, da muškarci ne plaču, da su plavuše lepe i glupe, da su gejevi tetkice, frikovi...

Predrasude se nastavljaju na stereotipe. To su negativni i neosnovani stavovi o drugima koji su praćeni jakim, negativnim osećanjima. Npr: stereotip da su gejevi tetkasti, te predrasuda da su oni bolesni, zarazni i ugrožavaju nas, te ih treba izbegavati.

Ovakvi stavovi ističu razlike između ljudi, jer različito vrednujemo nas i njih. Mi smo uvek dobri, a oni nisu. To nije činjenica, to nije tačno!

ZADRTA PRIČA U NOKDAUNU

Ja sam PREDRASUDA. Ja se čudim, pa ti sudim. Ja sam tu pre tvoje krivice, kada si kriv samo zato što ja postojim. Gluvarim i čučim, zaskočim tvoju glavu, pa ti misliš kako ja hoću. Znaš ono kada ne veruješ svojim očima i srcu, već veruješ meni. Vidiš kako sam bitna!

Ja sam ti uporna i otporna, ko korov sam i kameleon. Dugo ti ja poznajem ove posebne ili različite. Ups, sada sam ti rekla više nego što sam htela, jer sam ti upravo priznala da oni nisu neka uvezena novotarija, hit ili trend. Oni postoje, takvi kakvi su. Ako ti ne kažu ko su, optužim ih da lažu, a ako se predstave, ja njima etiketu.

Kažem ti, ja sam ti jedna prefrigana faca. Zalepim se za neku njihovu osobinu, pa ih cedim, davim, rugam im se i ponajviše odbacujem. Šta kažeš, kako sam opasna?

Međutim, nešto se dešava. Izgleda da nisam tako otporna koliko sam mislila. Poraziše me edukacije, senzibilizacije i sva ta mladost.

Porazi me i Boško, a baš sam mislila da sam sredila tog klinca! Imao je sve uslove da bude po mom.

Matorac mu pije, tuče ženu, pa i Boška, a ja trljam ruke i mislim, taj se mali neće izvući. Biće isti ko otac mu (to sam ja, predrasuda, jer kažem da je Boško samo to). Uveliko izbegava školu, gluvari po gradu, tuče se... Onda je Boško negde čuo da može i drugačije. Čuo je za kontrolu besa te krenuo na kik boks. Trenira i prestade da se tuče na ulici. Moj mali žrtveni jarac postade beli vitez. Eh... Sudija mu nije sudio po predrasudama već po sudu, te mu odredi obavezu humanitarnog rada. **I tako Boško sada pomaže drugima-starim ljudima, postao redovan na časovima i ne viđam ga više.**

OSEĆANJA I PONAŠANJE

Naše misli (uverenja, verovanja) utiču na naša osećanja i ponašanje.

Primer: Događaj autovanja

A/ uverenja, verovanja, misli:

1. On je gej, on je seka-persa (stereotip),
2. Ok, on je gej.

B/ osećanja:

1. (strah) On je gej, zaraziće me (predrasuda),
2. (sreća) Drago mi je što ima poverenje u mene.

C/ ponašanje:

1. Odbacujemo ga, nije više naš, možda ga malo i naučimo pameti (diskriminacija),
2. Nastavljamo druženje, učiniću sve da mu olakšam.

Isti događaj, različita uverenja, osećanja i ponašanja. O čemu je reč? O nama, uvek smo samo mi.

Iskorači, budi hrabar/a, ne budi zaglavljen/a u stereotipima i predrasudama, misli svojom glavom.

PRIČA O SNEŽANI I DRAGANI

ili priča o homofobiji

Snežana i Dragana su sestre od tetke, obe srednjoškolke a bile su i drugarice. Od kada se Dragana autovala da je gej (lezbejka), Snežana je izbegava, priča o njoj iza leđa, sva je u strahu (šta će misliti o meni.. šta će reći roditelji.. nikad se neću udati jer će svi misliti da sam i ja lezbejka.. neću jesti njene kolače, možda mi prenese homoseksualnost..).

Strah je osnovna (jedna od osnovnih) emocija i ima funkciju zaštite kada nas čuva od stvarnog izvora opasnosti (npr. bojam se duboke vode jer ne znam da plivam i mogu se udaviti). **Kada je strah neosnovan, preplavljujući i nema stvarnog izvora opasnosti** (Snežana se neće zaraziti Draganinim kolačima), onda je reč o fobijama, a u ovom slučaju o homofobiji (vrsta diskriminacije).

ALENOVA ŠKOLA ŽIVOTA

Zdravo, ja sam ALEN. Evo me u mašinskoj školi. Da kažem da je sve ok lagao bih, a opet nije ni sve tako loše. Eee čoveče ja u srednjoj, niko nije verovao u mene sem Ferarija i Maje. Ko zna šta bih sad radio i gde bih bio da nije bilo njih. Nedostaju mi u školi, nema mog Ferarija u klupi. Nas troje smo delili i dobro i loše. Oni su verovali u mene, pa sam i ja počeo da verujem.

Ferari kaže da sam maher za mašine, čim ih pogledam rade ko sat, te eto mene ovde. U komšiluku je i jedna auto radionica i tamo pomažem. Dobar neki čova, dobijem nešto love, a i naučim. Što mi je keva ponosna. A bila mi je frka prvi dan, nije da nije, a mislim da je bila i drugima. Hteo sam da odustanem, ali odmah se setim Ferarija „nisi ti gubitnik, jak si ti“. A eno njega u Jovinoj, kaže da je i njemu bila frka. A naša Maja je umetnica, eno je u Umetničkoj školi.

Uuuu, ima dečka, neki Marko košarkaš, baš je ok. Mislio sam da će me ignor, ali ma kakvi. Družimo se posle škole.

Kada mi Ferari nedostaje i obuzme me neka tuga, a ja odem kod psihologice Dace, jer ona je kul. Pričam sa njom i brige odu, bude mi lakše.

Šta još da ti kažem, ma opušteno, samo veruj.

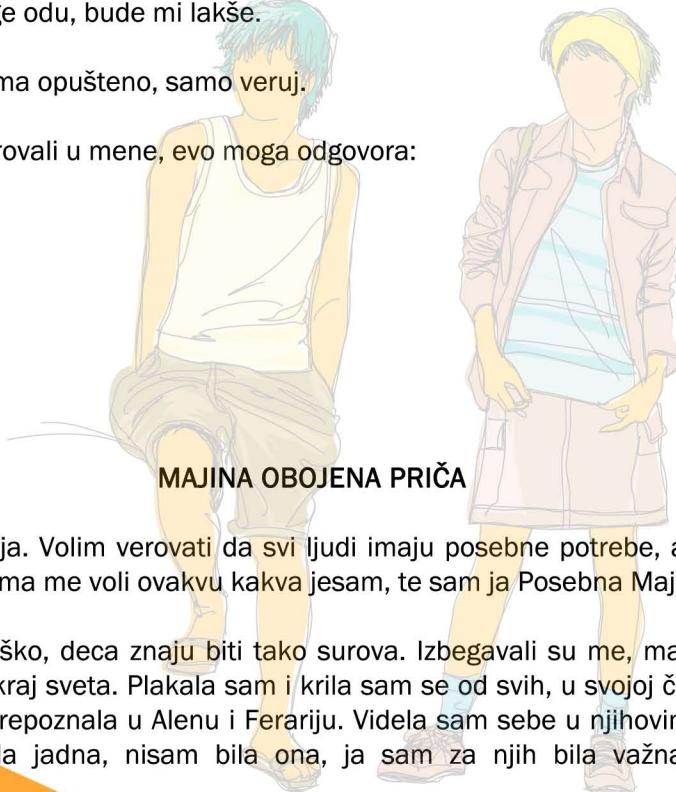
A za one koji nisu verovali u mene, evo moga odgovora:

Predrasude sude,

Čude se i blude,

Brišem ih, rušim,

Da ih ne bude.

MAJINA OBOJENA PRIČA

Ja sam Posebna Maja. Volim verovati da svi ljudi imaju posebne potrebe, a ne da sam ja osoba sa posebnim potrebama. Moja mama me voli ovakvu kakva jesam, te sam ja Posebna Maja.

A znalo je biti teško, deca znaju biti tako surova. Izbegavali su me, ma i tukli, a kada su mi se podsmevali na Fejsu, to je bio kraj sveta. Plakala sam i krila sam se od svih, u svojoj čauri straha i bola. Stidela sam se sebe. A onda sam se prepoznala u Alenu i Ferariju. Videla sam sebe u njihovim očima, a oni su u meni videli leptira. Njima nisam bila jadna, nisam bila ona, ja sam za njih bila važna, ja sam njihova Maja.

Zajedno smo tugovali, ali smo i zajedno rasli, radovali se.

Nas tri musketara u borbi sa vretenjačama, a i u borbi sami sa sobom.

Poverovala sam da mogu biti leptir, učiniti svet boljim mestom za mene, za Alenu i Ferariju i druge.

Upisala sam se u Umetničku školu. Bojam svet bojama, na porugu ja osmehom, na tamu ja svetлом,
jer život je i kiša i sunce. Još sam nekom Posebna.

To je Marko. Kada mi on kaže „Posebna moja“ nestanu svi oblaci.

FERARIJEVA ENERGIČNA PRIČA

Ovu priču nasuprot svim stereotipima i predrasudama ispričaće ti ja. Ja sam Stevan, poznatiji kao Ferari. Mogao sam da samujem u svojoj sobi, da sanjam da hodam i trčim, a evo ja trčim životnu trku sa Alenom, Majom, a ima nas još.

Moja invalidska kolica nisu postala moj kavez, pretvorile se u Ferari.
Znaš sve je u tome kako gledaš, možeš da odustaneš i budeš gubitnik a možeš da budeš i, kao ja.
Luzer si samo ako ne pokušaš.

Surfujem netom kao vetar, slalomi i veleslalomi, reci mi šta ti treba i svet šanse i mogućeg je tu. U planu imam jedan blog, a kasnije će doći faks i nove šanse.

Do tada učim i treniram stoni tenis.

Ide mi baš dobro. Vikendom izađem sa Alenom i Majom i stvarno bi voleo da nađem devojku poput Maje.
Koja je ona carica!

OSNOVNI SRODNI POJMOVI:

- **POL** (se određuje po rođenju, na osnovu spoljašnjeg izgleda naših polnih organa. Uobičajena je podela na muški i ženski pol, a u svetu postoji i treći pol / osobe bez polnih karakteristika, osobe sa karakteristikama oba pola...).
- **ROD** (uobičajena podela na muški i ženski).
- **RODNE ULOGE** (tradicionalna podela kakvi bi trebali biti muškarci, a kakve žene. Oni jaki, muževni, pametni, a one lepe, poslušne...).
- **RODNI IDENTITET** (naš lični osećaj kom rodu pripadamo, nezavisno od polnih karakteristika; npr. imam ženske polne organe, a ja se osećam kao muškarac).
- **SEKSUALNI IDENTITET** (deo našeg ličnog identiteta, koliko prihvatamo svoju seksualnost).
- **SEKSUALNA ORIJENTACIJA** (da li smo heteroseksualni, homoseksualni, biseksualni, asekualni...).
- **HTEROSEKSUALAC** (žargonski strejt, osoba kojoj se sviđa i za partnera ima suprotni pol).
- **HOMOSEKSUALAC** (žargonski gej /lezbijka, je osoba koja za emotivnog/seksualnog partnera ima osobu istog pola).
- **BISEKSUALAC** (mogu za partnera imati kako osobu istog, tako i različitog pola).
- **HETERONORMATIVNOST** (stav da je jedino seks između različitih polova „normalan“).
- **LGBT osobe** - Skraćenica za lezbejke, gej, biseksualne i transeksualne osobe
- **HOMOFOBIJA** (strah od homoseksualaca, uopšteno strah od LGBT lica, te može biti bifobija, transfobija...).
- **HOMONEGATIVNOST** (ne strah, već neslaganje sa homoseksualizmom, u osnovi ublažavanje i negiranje homofobije)
- **TRANSRODNOST** (stanje rodnog identiteta koje se ne poklapa sa dodeljenim rodom; npr. ja imam telo muškarca a osećam da sam žena).
- **TRANSEKSUALNOST** (želja ili namera da se „promeni pol“ i u tu svrhu izvrši operacija promene pola).

NASILJE

Nasilje je zloupotreba sile ili moći, ekstremno ponašanje koje za cilj ima povređivanje, vređanje, omalovažavanje, zastrašivanje, uništavanje, nanošenje štete licima i imovini.

Može biti:

- **samodestruktivno** (okrenuto prema sebi: samopovređivanje, samoubistvo)
- **prema drugim licima**
- **kolektivno** (vršnjačko nasilje).

Kada si nasilnik? Kada sam/a ili udružen/a sa drugima izoluješ, kinjiš, rugaš se, vređaš svoga vršnjaka samo zato što je različit/a od tebe. Kad mu /joj uništavaš imovinu-baciš mu/joju užinu ili torbu, nanosiš povrede. **Nasilje je i kada se praviš da ne vidiš da se nasilje dešava.**

STOP NASILJU!

Reci NE nasilju. Biti deo grupe nije snaga već slabost. Jak/a si kada si svoj/a, kada štitiš i čuvaš, a ne kada uništavaš. **Nasilje čine slabići a ne jaki i moćni.**

Budi jak/a, budi ok, budi fajter/ka za dobro svih.

HIV I HOMOSEKSUALNOST

Predrasuda!! HIV-om ne mogu biti inficirane samo homoseksualne osobe, to je virusna infekcija savremenog doba kojom mogu biti pogođene i heteroseksualne osobe.

Ne postoje rizične grupe, postoji samo rizično ponašanje.

Ne rizikuj, koristi kondom i testiraj se na HIV.

PRIČA O LJUBAVI

Rano ste se poradovali, ne ovo nije priča o seksu ili zaljubljenosti.

Reći ću vam da ljubav nije na prvi pogled, nije seks, zaljubljenost i leptirići u stomaku.
Ljubav je mnogo, mnogo više od toga.

Ljubav je poštovanje (neću te gurnuti zato što smo različiti, već ću ti pomoći da ustaneš).

Ljubav je razumevanje (znam da ti zna biti teško, olakšaću ti, neću ti se rugati).

Ljubav nije samo za mlade. Ona je bezvremena i beskrajna. Vole se mlađi, odrasli i stari. Svi težimo ljubavi do kraja života.

Ljubav nije samo između muškarca i žene. Gle iznenađenja! Ne nije. Ljubav je najčešće između muškarca i žene, ali je ima i između osoba istog pola.

Ljubav je prihvatanje. Svi zaslužuju ljubav (beli, crni, mršavi i buckasti, bogati i siromašni, imali invaliditet ili bili savršenog zdravlja, mlađi i stari, Srbi ili druge nacionalnosti,...) i svi smo lepi i dobri u ljubavi.

Odsustvo ljubavi vodi ka apatiji, bezosećanju, a veoma često i mržnji, nasilju. Diskriminacija ide ruku pod ruku sa mržnjom, apatijom i nasiljem.

Ljubav stvara, a mržnja samo ruši. Ni jedan rat nije vođen iz ljubavi, već iz mržnje i/ili interesa.

Zato volite.

PREMA RAZLIČITOSTI

Sećate se trave. Uvela je i svela u svom uverenju da je dovoljna sama sebi i da joj različiti od nje ne trebaju. I jedno vreme je živila tako. Ali uvek od većine ima veća ili drugačija većina. Nismo ni sami u svemiru, ni dovoljni sami sebi da bi sami živeli i trava je to na vreme naučila (videla, uočila) i odlučila da menja svoje ponašanje, da ne odbacuje, već da prihvata. Pročitala je i priču o ljubavi, o posebnima i prihvatile i priglila različitosti. To je život, svi smo mi i isti i različiti, svi trebamo da smo prihvaćeni, da smo tu jedni za druge, a ne jedni protiv drugih.

Budi ok sam/a sa sobom i sa drugima.

MOJE EMOCIJE I JA

Tinejdžer/ka si, adolescent, ti si mlada osoba. Rasteš i fizički i duhovno. Ti si dete, nečiji/a brat /sestra, učenik/ca, gradiš prijateljstva, gradiš svoje mesto i položaj u društvu. Ti si vredan/a divljenja i zaslужuješ poštovanje. Nije ti lako i ja te razumem. Svi imamo poteškoće, znamo biti usamljeni itužni,zna nam biti teško.

Tu smo za tebe, nisi sam/a.

Javi se, nazovi ili dođi. Ne treba ti razlog, ne treba ti opravdanje, odbaci strah.

Tu smo za tebe.

ADRESAR

ČLANICA

“Lokalne mreže za prevenciju diskriminacije i podrške LGBT osoba u Novom Sadu”

i dostupnih usluga za suzbijanje diskriminacije u Novom Sadu

1. Grad Novi Sad

Trg slobode 1
21000 Novi Sad
Telefon: 021/420-066
Veb sajt: www.novisad.rs

2. Gradska uprava za sport i omladinu Grada Novog Sada – Kancelarija za mlade

Telefon: 021/662-44-70
E-mail: kzmnovisad@gmail.com

Kancelarija za mlade je sektor Gradske uprave za sport i omladinu i njen glavni cilj je podrška mladima da se aktivno uključe u društvo. Ona uspostavlja saradnju i umrežava lokalna udruženja mladih i udruženja za mlade, kao i druge aktere društvene zajednice čije se delatnosti tiču mladih.

Kancelarija za mlade zadužena je za koordinaciju lokalne omladinske politike u svim oblastima od značaja za mlade i osigurava i prati sprovođenje Lokalnog akcionog plana politike za mlade Grada Novog Sada koji je ključni dokument za sprovođenje omladinske politike na lokalnom nivou.

3. Osnovno javno tužilaštvo u Novom Sadu

Sutjeska 3
21000 Novi Sad
Telefon: 021/4876-100
E-mail: ojtns@eunet.rs
Veb sajt: www.ns.os.jt.rs

4. Više javno tužilaštvo u Novom Sadu

Sutjeska 3
21000 Novi Sad
Telefon: 021/4876-444
Veb sajt: vjtns@sbb.rs

VJT je samostalan državni organ koji goni učinioce krivičnih dela i preduzima mere za zaštitu ustavnosti i zakonitosti. Za krivična dela koja se gone po službenoj dužnosti, Viši javni tužilac i njegovi zamenici su nadležni da rukovode predistražnim postupkom, odlučuju o nepreduzimanju ili odlaganju krivičnog gonjenja, sprovode istragu , kao i druge radnje kada je to određeno Zakonom o krivičnom postupku.

Pri VJT je osnovana služba za informisanje oštećenih lica i svedoka, koja se bavi pružanjem pomoći i podrške žrtvama i svedocima krivičnih dela u fazi istrage. Ova služba pruža oštećenim licima i svedocima krivičnih dela informacije o njihovim pravima prema Zakoniku o krivičnom postupku, načinu ostvarivanja tih prava, o obavezama, kao i informacije o statusu svog predmeta.

5. Nacionalna služba za zapošljavanje, Filijala za grad Novi Sad

Alberta Tome 2
21000 Novi Sad
Telefon: 021/ 488-55-99

6. Centar za socijalni rad Grada Novog Sada

Zmaj Ognjena Vuka 13-17

21000 Novi Sad

Telefon: 021/210-14-00

E-mail: novisad.csr@minrzs.gov.rs

Veb sajt: www.csrnrs.org.rs

7. Policijska uprava Novi Sad

Pap Pavla 46

21000 Novi Sad

Telefon: 192

8. Pokrajinski zavod za socijalnu zaštitu

Bulevar Mihajla Pupina 25

21000 Novi Sad

Telefoni: 021/425-836 и 021/425-854

E-mail: office@pzsz.gov.rs

Veb sajt: www.pzsz.gov.rs

9. Zavod za zdravstvenu zaštitu studenata Novi Sad

dr Sime Miloševića 6

21000 Novi Sad

Telefon: 021/4870- 555

E-mail: studuns@gmail.com

10. Zaštitnik građana grada Novog Sada

Vojvođanskih brigada 17
21000 Novi Sad

Telefon/Faks: 021/420-211, 420-213
E-mail: zastitnik.gradjana@novisad.rs

Veb sajt: www.zastitnikgradjana.novisad.rs

Zaštitniku građana Grada Novog Sada kao nezavisnom i samostalnom organu, mogu se obratiti građani u svim slučajevima kada su njihova prava ugrožena/povređena radom organa Grada Novog Sada, dakle u situacijama kada nisu uspeli da ostvare neko svoje pravo pred organom uprave, ili u situacijama kada nisu bili zadovoljni radom organa uprave.

U pogledu ljudskih i manjinskih prava i sloboda Zaštitnik građana kroz organizovanje savetovanja i podsticanje obrazovanja o ljudskim pravima podiže svest građana o poštovanju ljudskih prava.

11. Grupa za podršku mladim LGBT osobama „Izađi“

E-mail: izadjii@podrska.in.rs
Veb sajt: www.podrska.in.rs

Grupa „Izađi“ deluje na unapređenju položaja i kvaliteta života LGBTI* osoba, uz podršku i pomoći u ličnom i socijalnom razvoju i osnaživanju mlađih gej osoba za sloboden i izbalansiran život u svetu koji nas okružuje. Obezbeđujući psihosocijalnu podršku za mlade LGBTI* osobe i njihove roditelje, kao i aktivnosti iz mnogih drugih oblasti od interesa za LGBTI* osobe.

12. Novosadski humanitarni centar

Arse Teodorovića 3

21000 Novi Sad

Telefoni: 021/ 423-021, 021/ 423-024

E-mail: nshc@eunet.rs

Veb sajt: www.nshc.org.rs

Besplatno psihološko savetovalište za mlade - Novosadskog Humanitarnog centra

Bulevar Vojvode Stepe 1

21000 Novi Sad

Telefon: 063/ 694-677

E-mail: savetovaliste.nshc@gmail.com

Veb sajt: www.savetovaliste.nshc.org.rs

13. Udruženje Crvena linija

Bulevar Kralja Petra I /48

21000 Novi Sad

Telefon: 060/3600-313

E-mail: lokalna.lgbt.mreza.ns@gmail.com

Veb sajt: www.crvenalinija.org

www.facebook.com/LGBTmrezaNS

Tokom 2018 godine u Novom Sadu je otvorena i otpočela je sa radom i Kancelarija za rodnu ravnopravnost i podršku LGBT osobama , gde će svi zainteresovani moći dobiti relevantne informacije o ostvarivanju i zaštiti prava kada je reč o rodnoj ravnopravnosti i podršci LGBT osobama.

Kancelarija za rodnu ravnopravnost i podršku LGBT osobama

Apolo centar (I sprat), Trg slobode 3

Telefon: 021/ 6624-856

Kancelarija će biti na raspolaganju radnim danima od 7:30 do 15 časova

Udruženje CRVENA LINIJA

Udruženje Crvena linija je osnovano 30. marta 2010. u Novom Sadu zarad organizovanog delovanja na obezbeđivanju psihološke, socijalne, pravne, zdravstvene i druge zaštite, podrške i pomoći osobama koje žive sa HIV-om i članovima njihovih porodica, kao i radi javnog zagovaranja i zalaganja za promenu odnosa društva prema osobama koje žive sa HIV infekcijom.

Bavimo se prevencijom HIV infekcije, seksualno prenosivih infekcija, hepatitisa B i C, naročito usmerenih u radu sa i prema mladima. Obezbeđujemo širok spektar podrške osobama koje žive sa HIV infekcijom (parnjačko savetovanje i psihoterapijsku podršku, personalnu asistenciju, kućne/bolničke posete, praktičnu pomoć, pravnu pomoć, organizovanje obuka, edukacija i sl). Takođe, bavimo se i prevencijom HIV-a i organizovanjem brzog testiranja na HIV, Hepatitis B i C, Sifilis u okviru našeg **NS CheckPoint centra**.

Crvena linija je veoma aktivna na polju vršњачke edukacije i promocije zdravih stilova života među mladima. U skladu sa jednim od ciljeva Crvene linije – Unapređenje sveukupnog položaja i prava mlađih i drugih osetljivih grupa, od 2015. godine Udruženje Crvena linija je proširilo svoje polje rada i započelo programe rada sa osobama različite seksualne orijentacije, kao i sa romskom populacijom, sa posebnim naglaskom na decu i mlade.

Veb sajt: www.crvenalinija.org
www.facebook/crvenalinija
www.facebook/NScheckPoint

Informativni vodič **“Prema različitosti”** je nastao u okviru istoimenog projekta koji udruženje **Crvena linija** realizuje, a uz finansijsku podršku Omladinske prestonice Evrope Novi Sad–**OPENs 2019**.

